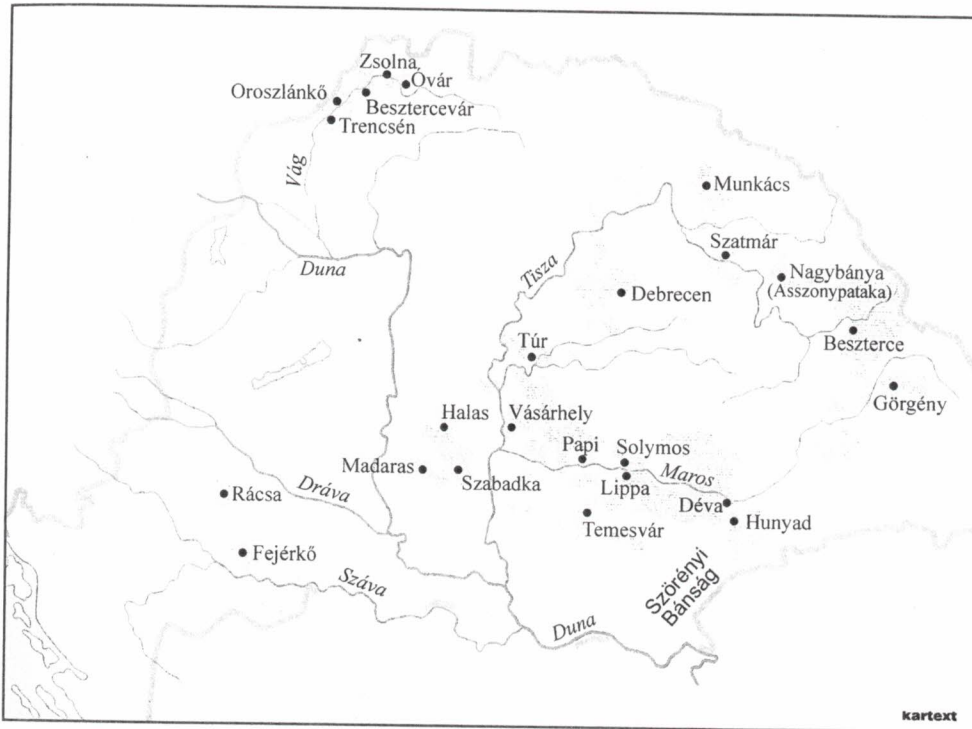

A felemelkedés útján

HUNYADI JÁNOS SZÜLETÉSI IDEJÉRŐL hallgatnak a források. Ez egyáltalán nem meglepő, inkább az volna furcsa, ha egy középbirtokos nemesi családnál a 14–15. század fordulóján a gyerekek születésének írásban való megörökítésére is kiterjedt volna a figyelem. Nevét először egy 1409-es oklevélben említik, ekkor még kiskorú lehetett. Valószínűleg jóval fiatalabb volt

a szintén 1456-ban elhunyt Kapisztrán János ferences prédikátornál, aki 1386-ban született, tehát halálakor 70 éves volt. Hunyadi ugyanis egy alkalommal Kapisztrán életkorára hivatkozva akarta visszatartani egy nehéz úttól a szerzetest, amit maga nemrégén tett meg. Ez pedig arra utal, hogy a ferences hitszónok idősebb lehetett Hunyadinál. Aeneas Silvius is utal a kettőjük közti korkülönbségre: míg az egyik (Hunyadi) betegség, a másik (Kapisztrán) öregsége miatt halt meg.

Életének további szakaszát is homály fedi, de minden bizonynyal katonai pályára szánta apja, aki udvari lovagként maga is fegyverforgató férfi volt. Az ifjú

*Hunyadi János birtokai.
Az ország egyik leghatalmasabb
bárájaként a Tiszától keletre
ő volt az úr*

Hunyadi különböző uraknál sajátította el a hadi mesterséget, elsőként feltehetőleg Ozorai Pipo temesi ispán udvarában. Innét Lazarevics István szerb fejedelemhez került, ahol jövendő apósa (Szilágyi László) társaságában familiárisként szolgált. A húszas éveiben járó Hunyadi János itt ismerhette meg későbbi feleségét, Szilágyi Erzsébetet. A Csáki család, majd Újlaki István macsói bán is alkalmazhatta az ifjú katonát, aki a bán halála után Zsigmond udvarába került. A család majdani hűséges embere, Andreas Pannonius – aki öt évig harcolt Hunyadi seregében, majd szakítva addigi életével, beállt a karthauzi rendbe – úgy tudta, hogy Hunyadi János Zsigmond udvarában mint ifjú (iuvenis) szolgált, de a jelző nem feltétlenül életkorára utal, inkább a királyi udvar egyik rangcsoportját jelzi. Az aulába (királyi udvarba) való kerülés időpontja is kétséges, de mindenképpen az 1430-as évek elejére tehető. 1430 áprilisában még mindenféle rang nélkül említik egy oklevélben, de már 1434-ben az „aule noster miles” (a mi udvari vitézünk) kifejezés kerül neve mellé. Talán 1430 nyarán csatlakozott Zsigmondhoz, aki augusztus 11. körül hagyta el az országot, és itáliai németországi útjáról csak négy év múlva tért vissza. A magyar történeti hagyományban a mai napig számos helyen olvashatjuk – így az én munkáimban is –, hogy Hunyadi János 1431 és 1433 között Itáliában tartózkodott. A fiatal katona az Appennini-félszigetre Zsigmond magyar király kíséretében érkezett, akit 1433.

május 31-én császárrá is koronáztak Rómában. Hunyadi nem követte az uralkodót az örök városba, hanem Milánóban maradt és a Viscontiak zsoldjába állva a hadművészetet a későbbi milánói hercegtől, I. Francesco Sforzától (1450–1466) tanulta. A kérdést megoldani látszik egy oklevél, amit 1453-ban állítottak ki. Ebben V. László magyar király felsorolta az ifjú Hunyadi János érdemeit, és többek között arról is megemlékezett, hogy Zsigmondot elkísérte Itáliába, a császárkoronázásra. Ez alapján elképzelhető, hogy Hunyadi akár Rómáig is eljutott, és minden bizonnyal a hazatérés alatt is a kíséret tagja maradhatott, hiszen tudjuk, hogy 1434 januárjában Baselben volt.

Hunyadi János első birtokait különös körülmények között kapta. Az állandó pénzzavarral küszködő Zsigmond király – már mint német-római császár – 1434-ben 1200 aranyforintot kért kölcsön katonájától Baselben. A fiatal Hunyadi vagy nagyon takarékos ember, vagy remek zsákmányszerző volt, hiszen ennyi pénzt összespórolni vagy összerabolni, nem lehetett egyszerű. Az első esetben – négyéves távollétet számolva – havi 25 aranyat kellett félretennie, hogy összegyűjtse az 1200 aranyat. Ez a 25 arany jóval meghaladta egy egyszerű zsoldos-familiáris havi ellátmányát, tehát egyéb bevételi forrást is figyelembe kell vennünk. Ebben a tekintetben sokatmondó a milánói herceg egyik levele, aki 1432-ben arra utalt, hogy a városban állomásozó magyar csapatokat a polgárok azzal vádolták, hogy bizonyos dolgokat elraboltak. Ebben sajnos nincsen semmi meglepő. A katona, ha teheti, rabol. Pénzt még azzal is lehetett keresni, hogy a katona „mellékállásban” elszegődött annak a városnak a zsoldjára is, ahol éppen a királyi kíséret hosszabb időre állomásozott. Zsigmond kíséretében erre remek alkalom adódott, amikor a király Sienában várakozott, és a közel kilenc hónapi tartózkodás alatt számos alkalommal fizettek a magyar katonáknak, akik a város érdekében harci feladatokat hajtottak végre. (Itt sem kerestek többet azonban havi 5 aranynál.) A kölcsönzött pénz, és a hadi szolgálatok fejében kapta meg Hunyadi az Arad megyei Papi mezővárost. Mivel Zsigmond szokásához híven nem tudta a zálogot visszaváltani, a birtokért cserében, valamint újabb kölcsönök fejében (ez összesen 1550 aranyforint volt!) átadta a Hunyadiaknak a Temes megyei Komjáti mezővárost és kerületet, melynek lakói, hasonlóan a többi hét román kerülethez, azt a kiváltságot élvezték, hogy ők védték a dunai átkelőhelyeket. Hunyadi János ettől kezdve – hogy elkerülje új birtokainak feldúlását – kénytelen volt bekapcsolódni a török elleni védelembe. Részt vett Zsigmond csehországi hadjárataiban is, 1437-ben arról van tudomásunk, hogy a király – testvérével, Jánossal együtt – három hónapra felfogadta őket, vagy a török ellen harcolhattak, vagy az erdélyi parasztfelkelés leverésében szorgoskodtak.

Zsigmond halála után Albert királytól és Erzsébet királynétól négy vár védelmének fejében (Orsova, Szörény, Görény és Miháld) szintén adományokat kap a család. 1439-ben zálogjogon az övék a Temes megyei Ikuș kerület. A török fronttal Tallóci Frank szörényi bán idején ismerkedtek meg, és minden bizonnyal Tallóci javaslatára nevezték ki a két Hunyadi testvért – az idősebb és az ifjabb Jánost – szörényi bánokká. Ez még nem jelentette azt, hogy az országnagyok közé kerültek, de a báni méltóság mindenképpen jelentős változásnak számított életükben. A társadalmi felemelkedést jól mutatja az is, hogy ezentúl Oláh János helyett mindkettőjüket Hunyadi Jánosnak kezdték nevezni. Az igazi áttörés azonban még nem következett be, hiszen jelentős birtokvagyon nélkül senki sem tartozhatott az ország előkelői közé, és a királyi adományok ekkor még vártak magukra.

A királyi adományokon túl egy jó házasság is megindíthatja a társadalmi felemelkedést. Hunyadi János Szilágyi Erzsébet személyében olyan családból választott feleséget, amelyik

tekintélyesnek számított ugyan, de a királlyal soha nem állt közvetlen kapcsolatban. Apósa, Szilágyi László előbb Maróti János macsói bán, később István szerb fejedelem familiárisa volt. Maróti megbízásából bácsi ispán, majd 1405-ben – Keresztúri Garázda Miklóssal együtt – szrebeniki várnagy. Az erősséget négy évig védték, és ezért Zsigmond közös címeradományban részesítette őket. Szilágyi mint a bán familiárisa kapta első birtokait a királytól. Bodrog, Doboka és Fehér megyei földek mellett, észak-magyarországi birtokaiért cserében, a család későbbi előnevét adó Horogszeget is megszerezték Temes megyében. A Szilágyi családnak tehát mind vagyoni, mind politikailag (Szilágyi László még 1426-ban is tisztséget viselt: a szerb fejedelem megbízásából Szatmár és Németi városokban megbízott bíróként tevékenykedett) sokkal erősebb háttere volt, mint a Hunyadiaknak, akik az 1409-es hunyadvári adományozást leszámítva jelentős földbirtokhoz csak 1434 után jutottak. Szilágyi László és felesége (Belyeni Mihály fia, István leánya), Katalin házasságából négy gyermek született: Mihály, a későbbi kormányzó; Erzsébet, Mátyás anyja; Oszvald, akinek révén a Marótiakkal, és Zsófia, aki által a Vingártiakkal kerül majd a család rokonságba. Mind a négy gyermek kizárólag annak köszönhette karrierjét, hogy Hunyadi János feleségül vette Szilágyi Erzsébetet.